

Katarzyna Horabik (UP)

Tytuł: Kartografia melancholii we Wschodzie Andrzeja Stasiuka

Abstrakt

Referat jest propozycją odczytania powieści Andrzeja Stasiuka z perspektywy melancholii oraz pamięci. Za pomocą metodologii takich badaczy jak Walter Benjamin, Julia Kristeva, Marek Bieńczyk czy Piotr Śniedziwski postaram się poddać krytyce sposób konstruowania tekstu oraz budowania podmiotu, a także zwrócić uwagę na wymiar przestrzenny i kulturowy. W twórczości Stasiuka wędrowanie jest czymś więcej niż doświadczeniem egzystencjalnym – znakiem przemian, formą wyrazu osobowości i radzenia sobie z przeżyciami, autoterapii ukrytą w estetyce melancholii. Eseistyczna opowieść o podróży na wschód (i Wschód), do miejsc opuszczonych przez ludzi i życie, pozostałości dawnego świata, niewątpliwie ma charakter intymistyczny. Czytelnik wnika do przedstawionego świata z poczuciem wstydu, z szacunkiem odczytując osobiste wyznania autora, samotność i wspomnienia. Obserwuje wszechobecne resztki, stany apatii, zniechęcenia, nudy – urok pejzaży pełnych niepokoju, smutku, wreszcie melancholii. Niekończące się poczucie straty, doświadczenie nicości w wymiarze egzystencjalnym, pisanie i włączanie się jako namiastka życia to tylko nieliczne objawy przeżywania melancholii. Nieustanne powtórzenia, fragmentaryczność i miarowy rytm kroków, które odróżniają flâneura od przeciętnego przechodnia, mająca na celu zakrycie rzeczywistej pustki. Czarne słońce, które wyłania się z twórczości Stasiuka nie jest jednak przygnębiające. Pustka krajobrazu Dalekiego Wschodu, melancholijne opisy przywołują dogłębny niepokój, ale nie smutek. Wschód opisywany w powieści Stasiuka wiąże się z funkcją pamięci, odpominaniem minionego świata. Pisarz wyrusza w podróż, aby odnaleźć miejsca żywe w pamięci zapożyczonych w opowieściach rodziców, odnaleźć świat odebrany, miejsca, w których wytworzyła się strata. Poszukuje miejsc naznaczonych symboliką, śladami życia lub dotkniętych przez śmierć. Spogląda na ruiny, aby wyobrazić sobie dawny świat, poprzez miejski pejzaż widzi minione zdarzenia i rzeczy, ponieważ zdaje mu się, że w ten sposób oddaje dług wobec historii i pamięci.

Słowa kluczowe: Melancholia, pamięć, przestrzeń, podróż, rzeczy, resztki.

Nota o autorze (w tym: stopień naukowy, afiliacja, dane kontaktowe)

Katarzyna Horabik – Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Szkoła Doktorska, literaturoznawstwo

Dane kontaktowe: katarzyna.horabik@doktorant.up.krakow.pl